

MERKVRYSZ POLSKI ORDYNARYNY.

Oddnia 5. do 11. Ianuarij, 1661.

Z Madrydu 19. Nouembris, 1660:

Była nowina/ że w Mieście Oliu-
ca pobuntowało sie *Presidium* His-
pańskie/ zaczęm przyszło *Dom Ioanni*
de Austria, przedzy nad spodziewanie
stad wyiśćać/ mając rozkazanie od
Krola uspokoić to iak nayprzedzy/
nimby do czego gorzszego przyszło; wie-
dza bowiem/ że nie raz z okazyey tych
tumultow nie mało *Officyerow* y
Soldatow malekontentow do nieprzy-
iacielá wciekło.

Z Lisbony 23. Nouembris, 1660.

Wstawy Waszy wiadomość/ że *Presidium* Hispańskie w Oli-
wencyey sie pobuntowało/ z okazyey pewney krzywdy/ ktora od
Komendánta mieć rozumiało/ spiesno y cicho sie tam wdawszy/
kusili sie Miasto niespodziewanie vbieżec; ale trafili na obrone po-
rzadna/ nie tak dalece od *Solnierzow*/ iako od samych *Mieszczan*.
Wyšlo znouu na morze dziesięć *Okretow*/ na wbespieczenie y
obronę *Flotty*/ ktora spodziewamy sie z *Brasyliey*; po wyszciu
ktorych/ *Flotta* Hispańska/ od *Comesa de monte Sarchio* Comen-
dowana/ ktora na krzyż tam y sam po tym naszym morzu *żeglowała*
z/ *versus fretum Geditanum* *retirowała* sie.

Z Sztokolmu 7. Decembris, 1660.

Pod czas pogrzebu Krolewskiego nosono przed Powiatowemi Choragwiami/ ze 200. y wiecey Choragwi y Konetow/ odietych roznymi czasy/ y na roznym mieyscach/ nieprzyjaciolom tey Korony: Przy kazdey zas Powiatowey Choragwi prowadzono konia powodnego zalobnie vstroionego z Herbami Powiatu swego bogato barzo haftowanemi.

Poniewaz Car Moskiewski iest w zamyslach swoich tak odmienny/ ze w nieszczesciu chec wielka pokaze do Pokoiu z nami/ a iak mu namniey troche sie poprawi/ zbyc wysoke kaze; przeto wyslalisny iuz do Infant Benedykta Horna/ y do Polski Graffa Schlippenbacha/ aby ten lige z Polakami zawarl/ *inquantum* by Moskwa przy swoim vporze zostawala.

Z Londynu 3. Et 10. Decembris, 1660.

Odiazd Krolowey z Krolewna iest odlozony az po Koronacyey Krolewskiej/ ktora w dzien Trzech Krolow st. vet. ma byc odprawiona; szycac sobie Krol/ aby byli przy tak wielkiej y wesoley funkcyey.

Cechy supplikowali/ aby Rzemieslnikom Cudzoziemskim zakazano Rzemiesla tu/ y po wszytkiej Angliey robic/ racya te maiac/ ze zarobki wszytkie odeymula Nieszczanom. Nie pozwolil ieszcze na to Krol/ y nie pewna aby mial pozwolic z tych raciy; ze naylepszych Rzemieslnikow ma Anglia z Cudzoziemcow: Druga; nie slusna sie zda/ wygadzaiac nieumieietnym Domowym/ wypedzic cudzych dobrych z Korony/ z ktorych wielka lud pospolity y Krol sam ma wygode; ktorzy tez wiecey zarabiaiac/ wiecey na publiczne potrzeby *contribuere* moga.

Lubo widzimy/ ze Parlament woli Krolewskiej w silurzejach sie akkomoduje/ pod watpliwoscia iednak zostawa/ iesliby sie w Punktie *Potestatis Armorum & Militia* akkomodowac chcial.

Jest

Jest Párłament *in possessione Potestatis huius sibi arrogata* od Roku 1642. Kiedy Werbować począł przeciwko Krolowi/ á teraz też świeżo *exauctoratio Militiae* stała sie *per actum Parlamenti à Rege confirmatum*. Z drugiey strony zároveň przedtym *hoc Regale* przy Osobie Krolewskiej szeregownie zostawáto; á siábáby vbyło *Reputationis, Autoritatis, & Potestatis Regiae*, kiedyby *Camera Parium & Communium* do tego mieli bydź przypuszczeni. *Ad medium* tedy *deuentum*, ktore takie będzie: Párłament teraznieyszy nie jest *secundum leges Anglicanas* zgromádzony; bo lubo od Krolá jest *confirmatum*, nie jest iednak ob niego/ iáko PRAWO chce mieć/ *conuokowany*; *dissoluet* go Krol tedy/ y inszy nowy Párłament Stanom Koronnym złoży po Koronácyey/ w nádsteiie tego/ że w nim tá máterya lepiey będzie Tráktowana/ y tácniey námowiona. Tá *dissolutio* záś *viá ordinariá* sie stanie/ gdyż *per actá vnius Mensis sessione* w mocy swey ma Krol *Parlamentum* rospuścić kiedy chce.

Woyska niemal wshytke záplácone sa y rospuśczone. Zostáie nie zápláconych tylko 4. Regimentow/ to jest/ ieden Piešy/ á trzy Konnych/ bo poglowne ná to vchwalone nie wystárczyło; przeto nowe poglowne wybierać sie ma.

Bedać tedy teraz Woyska rospuśczone/ Gwárđya Páłacá Krolewskiego odpráwiáć beda/ wedle zwoyczáiu dawnego/ Wybráncy z West-Munster/ ktorzy popisani iuz sa y przysiege oddáli.

Przyieidzáiá zewszad do Londynu ci/ ktorzy trzymáiá dobra należáce ábo Domowi Krolewskiemu/ ábo Biskupom/ przed tym od Párłamentu *confiskowane*/ y *plús offerenti* poprzédáne/ áby z Kommissarzámí ná to wysádzonymi tráktowali; z tá deklárácyá Krolewska/ iż ná ich zobopolney zgodzie/ *pro suo interesse*, przestáć zechce. Ale *inquantum* by Dzierżawcy z Kommissarzámí zgodzić sie nie mogli/ dopiero on do tego przystápi iáko *Arbitr*, *contro*wersye decydowáć będzie.

Wyšla ná morze Flottá w ósmi Okretách/ á ná nich tysíac ludzi/ y pusćilá sie ku Zachodowi/ niewiedziéć iésze z iákim zamyślem. O Bárdynale *de Retz* powiádaia iáko by miał tu bydź *in Regno*.

Z Páryżá 10. Decembris, 1660.

TRaktaty z Książciem Lotaryńskim koniec swoy wzięły: Powraca naprzód Król Książciu Księstwo *de Baar*, y po wyjściu sześciu lat/ obiecuie oddać y Miasto *Nancy*: Pozwala Królowi Książę na trzech mieyscach przepusćić Woyska Królewskie do Niemiec/ kiedy tego będzie potrzeba/ a dla większey pewności tego/ dałem *ex nunc* w rece trzy *Fortece*/ które są te/ *Wich*, *Moyenwich*, y *Marsal*.

Książę *de Andziu* kupuie bázno kosztowne wpominki dla Królowy Angielskiej/ y ze wšytkim swoim Dworem gotuie się przyiáć ia z wielkim y sumnym *appáratem*.

Z Hagi 13. Decembris, 1660.

Posel Fráncuski *petitum* wniósł imieniem Kárdynała *de Hassia*, áby *Status Holandia* wróćili dobrá/ y Kawalerskie Comendy/ *Malten* czyłom przed tym odiete. Z *Portugallia* życza sobie te Stary Pokoy/ z tey nabárszey okázney/ że obawiaia się/ áby zładinad *tandem bellum* iákie ná nich *non erumpat*. Przyiáchał *o. huius* Kurfiršt *Brandenburgski* do *Cluiey*, gdzie był z wielka poźćiwosćia od Magistratu/ y od Mieszczánow *in Armis* przyiety.

Z Hámburku 15. Decembris, 1660.

Co dzień mamy nowe wiadomości o wielkich škodách/ ob wiaćtrów y náwałności morskich tám y sám poźynionych/ osobliwie w *Kostoku*/ gdzie część wielka wáłow y kilka *Baluárdow* przerwały: Do tego 4. Okretow wtonelo/ to iest/ dwa co ze *Gdańská* do *Strálsuntá*/ y dwa/ co ze *Sztokolmu* tu do nas zápuścily się były.

W tych dniách zeszedł nagła śmierćia z tego swiátá w *Cleyhaus* iego Rezydencyey/ Książę *Frantz Carol Sassen Lauenburg*, Brat rodzony Książcia *Frantz Olbrychtá*/ Generalá *Cesar*skiego/ który *Anno 1642* zginął w bitwie ze *Szwedami* pod *Swiednica*.

Z Colná 16. Decembris, 1660.

Miaſto Munſter dotad w obleżeniu zoſtawa; ale od wiátru wielkiego zerwała ſie grobla/ ktora Biſkupi obroćili byli od Miáſta Rzekę Ahá/ y zalała wodá daleko barzo wſytkie okoliczne pola: rzeká zaś ſwoim dawnym ductem zplynelá znówu ku miáſtu.

Z Medyolanu 16. Decembris, 1660.

Mia náſze Urzedy ode Dworu Hiſpáńskiego roſkazanie/ aby *ad Praſidia*, ktore zwykł ten *Status tempore Pacis* chować/ 1000. Piechoty/ y 800. Koni przydano; tudzież/ aby Artolerya ze ſtáynia/ y Ofſicyerowie/ co do niey należą w ſwoim porzadku zoſtawali; á to dla tego/ aby *in omnem euentum* naláżło ſie tu/ czym poſilkować Woýſká w Portugalię bedace.

Z Rzymu 18. Decembris, 1660.

Monsieur Kolbert, ktory tu nie dawno od Krolá Fráncuſkiego przyiáchał/ miał w tych dniach v Papięza Audyencya/ gdſie po oddaniu zwykłych powinnoſci/ troie petita do Jeę Swiatobliwoſci imieniem Krolá ſwego wnióſt. 1. Aby kontrowerſya o Jeziorá de Comacchio tandem byla decydowana. 2. Ze Krol pretende mieć *Ius nominandi & conferendi* niektore Biſkupſtwá we Flándryey, á oſobliwie *Atrebatensem*, á to *ex vi Capitulationis nupere Pacis v Gor Pireneyſkich*. 3. Ze tenże Krol tego ieſt rozumienia/ iż Błaſtor Zakonu *Sancti Franciſci de Paula* w Rzymie *della Trinita' de Monti nuncupatus*, ieſt *iurisdictionis Regia*, y *per conſequens exempt ab omni Authoritate Superiorum*.

Reſponſá Papięskie ná to byly takie: *Quoad Primum*; że ten Punkt pilnie przez lat niemáło od Jego Anteceſſorow rozważony/ zoſtał *indecifum*, bo nie náleżli/ żeby *rationes allatae, pro Parte Regia* jećia Mutynſkiego miały bydź tak gruntowne/ iáko *praſupponuntur*; Ale iednáż y on też teraz nie dawno wyſadził ná to kilka Bárdynalow vmyſlnie/ aby znówu wyſluchawſzy te *rationes, decer*

nant quod Iuris erit. Quo ad Secundum; Ze sprawa ta dependet à Iustificacione facti, po ktorey Justyfikacyey/ quod iustum erit decernetur; mając za to/ że Krol nie pretenduje prauidicium vllum inferre turibus Sedis Apostolica: Et quo ad Tertium. Ta jest Materya/ ktora bedac mere Duchowna & boni Regiminis inter Regulares, mającaby sie słusnie zostawić Duchownym; y nie dopuszczając O sobom Zakonnym Krola wnieść w rzeczach ad propriam Pietatem sie nie stosujących/ czymby wylamać sie mogli z poslubionego posłuszeństwa/ y z zachowania swego Instytutu.

Tenże *Monfieur Kolbert* miał też mówić z *Papieżem* za *Książciem Parmáńskim* około *Książstwa de Castro*, y wnosić też cokolwiek z strony *Kardynała de Retz*, lecz prośbony od *Agentow y Rezydentow* tegoż *Książcia*/ zamilczał te sprawy/ aż do skonczenia *Traktatow* zajętych z strony tego od niektórych *Kardynałow*.

Z *Wenecyey* 24. *Decembris*, 1660.

NJe opuścza Senat tuteżny nie z tego coby służyć mogło do wyrażenia wielkości żalu/ ktorym jest ogarniony po zęściu z tego światá *Książcia Alweryka de Este*, bo naznaczywşy ciátu iego *funeralia publico sumptu* posłał też swego *Sekretarza* w *Medyolanie* *Rezydującego*/ do *Książcia Murynskiego*/ *Brata Jego*/ z *condolencya* spólney tej stráty.

Z *Dalmacyey* mamy że w *Bosná Saráiu* (*Metropolis* to jest *Bosniety*) y w całej *Prowincyey*/ przez cały *Rok* powietrze strasznie y niezwyčajnie pánuje/ gdyż w tamtych *Kraiach* zwykło *ordinariè* vstać na *S. Jan*; zacząym spodziewamy sie/ że na *Wiosne* folge z tamtad mieć będziemy.

W *Kándiey* wciekło co żywo z polá przed *stragosćia*/ z ktora *Turcy* po świeżych naszym atentatach z *chłopstwem* sie obchodza; y do *brzegow* *morских* pod *protekcyaną* naszym *Commendantow* sie *retirowało*; ktorzy namysłili sie te *multitudinem armare*, y przy *sustentacyey*/ ktorey iey *ex commiseratione negare* nie mogą/ iakąkolwiek *woienna* *vsluge* od nieyże odebrać.

Z tad rozkazanie wyszło *ad Praefidiarios*, ktorzy po rożnych *Miastach*

stach

stach y Fortecach tego Państwa *in presidis* zostawia/ aby w Post
 wystawiony/ tu sie stawili/ y zinszym nowowerbowanym ludem do
 Bandyey sie przeniesli. Na Supplement wielkich expens woien-
 nych/ jest uchwalony Podatek na Rzemieslniki wshytkiego Pań-
 stwa/ ktory *in decursum trium Mensium* wybierany bydz ma; Dru-
 gi podatek zaplacic maia Mieszkanie tutezni sami/ na poprawie-
 nie grobli od morza przerwaney.

Ze Gdańska, 29. Decembris, 1660.

N Owina przyšla nie odmienna/ że Graff Schlippenbach nie
 daleko Stokolmu/ miedzy tamedznemi/ czym morze jest prze-
 siane/ skalami/ utonal. Puscil sie byl *primis diebus Decembris*, ze
 Szwecyey ku Gdańskowi/ gdzie zone y dzieci swoje zostawil byl po
 traktatach Szwedzkich/ a mial miec pewne *negotia* sobie zlecone do
 Dworu naszego/ z strony Ligi przeciwko Moskwie. Mial takze
 przy sobie summe nie mala pieniedzy/ (powiadaja o trzydziestu tys-
 siecy talerach) na okup roznych wiesniow w Krymie zostawia-
 jacych/ ktora zginela z wiela inszych ludzi z Okretem/ kiedy o ska-
 le sie rozbiorzy/ utonal.

Z Wiednia, 4. Januarij, 1661.

Z Aczelá sie Konwołacya Panow Węgierskich/ w ktorey *interue-*
niunt Postowie dwoch Comitator *Superioris Vngariae*; a *instant*,
 aby Cesarz albo *iusto Exercitu* skuteczney ich bronil od Tureckey
 oppressyey/ albo lud co tam ma/ *ad resistendum impar*, wyprowadzil/
 y Obywatelow od daremnego ciejaru uwolnil. Rozumie Dwor
 tutezny/ że Woyna na recuperacya Waradynu *tandem* stanie/ a teg
 rozumienia ma teracya: Ze polki Waradyn y Siedmigrodzka sie-
 mia byly w rekach/ Węgierskich/ nie kosztowaly *Presidia* poJam-
 kach/ ieno pułtrzeciakroc sto tysiecy talerow *circiter* na rok; gdzie te-
 raz/ kiedyby to wshytlo miało w rekach Tureckich zostawac/ kos-
 towalyby

wąłyby dwa miliony talerow/ y wiecey; á te rácyá máia Posłowie Césarscy *in Commissis*, miebzy inßemi/ *representare* Papieżowi/ & alijs *Italia Principibus*, tudzieß y Książetom y Stanom Niemieckim.

Z Listu zaś co pisał Agá Turecki Commendánt w Wárádynie/ do Commendánta Césarskiego z Żáhámáru (ktorego *Copia* ná kárócie osobney sie *Communituie*) táčno dochodzić/ że Turcy nie tylko nie myśla Wárádyn wrocić/ ále y inße *Żamki occupare intendunt*; *scđad bellum apparet inevitabile*.

Z Kráková, die 11. Ianuarij, 1661.

W Czorá dopiero miał Posel Tátárski audiencya v K. J. M.; ná ktorey audiencyey Listy oddawßy od Chána/ *affektácyá* Jego/ ktora onemi listámi *continebatur*, mowa swojá Berzey przelożył. Był potym ná audiencyey v Krolowey J. M. do ktorey miał list od Chánowey; w tym liście to godno było uwagi/ że podpisała sie (Pierwsza Żoná Chánová) czym rozsádnie wyrażila posánowanie/ ktore *debetur* tey wielkiej Monárchiniey/ przydawßy/ że Oná mie/dzy Żonámi Cháńskimi iest *thori & troni insimul particeps*.

Miał trzeci dzień przedtym (*vt moris est*) audiencya v J. M. K. Kánclerzá Wielkiego Koronnego/ do ktorego też miał listy od Wielkiego Wezyrá Cháńskiego; á te wßytkie listy osobno sie *Communituia*/ wespół z Kápitulácyá Moskwie pozwolona/ przy od/dawaniu Brzesćia Litewskiego.

Krolestwo Ich Mość postanowiło *pro 22. presentis*, wyjazd swoy ztad do Czesłohowey.

W KRAKOWIE, w Kámięnicy Szoberowskiej ná Wendećie, dnia 11. Ianuarij, A. 1661. Cum Priuilegio S. R. M.